

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

OPENBARE COMMISSIEVERGADERINGEN

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING
EN WETENSCHAPSBELEID

Interpellatie van de heer J. Tavernier tot de heer L. Van den Bossche, Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekenning van studietoelagen

VOORZITTER: de heer C. Moors

— *De interpellatie wordt gehouden om 15.35 uur.*

Interpellatie van de heer J. Tavernier tot de heer L. Van den Bossche, Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekenning van studietoelagen

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Tavernier tot de heer L. Van den Bossche, Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekenning van studietoelagen.

De heer Tavernier heeft het woord.

De heer J. Tavernier : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, mijn interpellatie handelt over het stelsel van de studietoelagen.

Deze problematiek komt in deze commissie meestal aan de orde naar aanleiding van de bespreking van de onderwijsbegroting.

Tijdens eerder gehouden debatten ter zake heeft men er herhaaldelijk op gewezen dat het vroegere stelsel, gebaseerd op het criterium van het netto belastbaar inkomen, te ruim was zodat misbruiken niet waren uitgesloten. Over de partijgrenzen heen is men het eens dat het door wijlen minister Coens ingevoerde criterium van kadastraal inkomen een ware verbetering is die een grotere selectiviteit garandeert.

Toch bleven er een aantal anomalieën bestaan.

Mensen die volkomen terecht aanspraak kunnen maken op een studietoelage, vielen soms uit de boot.

In 1991 heeft de Vlaamse regering het HIVA opdracht gegeven een studie te maken over de doelmatigheid van de studietoelagen.

Als mijn geheugen mij niet in de steek laat, herinner ik mij dat de resultaten van de studie geanimeerde discussies hebben veroorzaakt tussen de minister en het betrokken instituut.

Na vaststelling dat het criterium van het kadastraal inkomen de afwijzing van heel wat aanvragen tot gevolg had, werd in 1993 binnen de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) een werkgroep opgericht die de problematiek van de studietoelagen moest onderzoeken.

Mijnheer de minister, de onmiddellijke aanleiding van deze interpellatie is de afwijzing van een aanvraag voor studietoelagen voor het hoger onderwijs van een gezin met een kadastraal inkomen van minder dan 30.000 frank en een netto belastbaar inkomen van 20.000 frank.

Het al dan niet bekomen van een studietoelage is niet zonder gevolgen. De toewijzing van een studietoelage heeft immers een cumulatief effect : de toewijzing verlaagt het in-schrijvingsgeld en biedt de mogelijk-

heid om van een aantal sociale voorzieningen te kunnen genieten.

Na het debat naar aanleiding van de mededeling van de Vlaamse regering over de gemeenschappelijke verklaring van de Vlaamse ministers van vanmiddag, bestaat er geen twijfel over de volheid van de bevoegdheid van de minister. Daarom wens ik een aantal concrete vragen te stellen.

Ten eerste, is de minister bereid het criterium inzake het kadastraal inkomen aan te passen ?

Ten tweede, overweegt de regering een soort "bodem-kadastraal inkomen" in te voeren ?

Ten derde, overweegt de regering de indexering van de studietoelagen ?

Ten vierde, is het niet wenselijk de minimum-inkomensgrenzen voor de maximum toelagen - die op dit ogenblik bijzonder hoog liggen en 60 procent van het bestaansminimum bedragen - te verhogen ?

Mijnheer de minister, tot besluit van deze interpellatie wens ik nog te beklemtonen dat Agalev niet alleen voorstander is van de aanpassing van het criterium van het kadastraal inkomen - zeker inzake de invoering van een bodem-kadastraal inkomen - maar ook van de indexering van de toelagen en de verhoging van de minimum-inkomensgrenzen.

De voorzitter : De minister heeft het woord.

Minister L. Van den Bossche : Mijnheer de voorzitter, collega's, vooral eer wat dieper in te gaan op de concrete vragen van de heer Tavernier, wens ik de voorgeschiedenis van de studietoelagen even op te frissen.

Een aantal jaren geleden heeft dit parlement zich aangesloten bij de vaststelling van de dienst Studietoelagen van het departement Onderwijs dat er reeds geruime tijd door fiscaal onderlegde personen, behorend tot een hogere inkomenscategorie, oneigenlijk gebruik werd gemaakt van studietoelagen. Op sociaal vlak kan men dergelijke praktijken revoltant noemen.

— *De heer A. Schellens, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

De vorige regering heeft voor het probleem een oplossing gezocht en heeft de uitsluitingsfactor van het kadastraal inkomen ingevoerd. Dit criterium doet dienst als een soort welvaartsindicator - in het fiscaal recht geen nieuw begrip - en heeft tot doel zowel de doelmatigheid van het toekenningsstelsel van de studietoelagen te verhogen als een grotere selectiviteit te garanderen. Op die manier wilde men het bestaande Mattheüs-effect een halt toe roepen en de studietoelagen op een meer correct wijze toekennen.

Wijlen Daniel Coens heeft deze maatregel ingevoerd.

Op dat ogenblik hanteerde men als basisregel dat er geen studietoelage werd toegekend indien het kadastraal inkomen in verhouding tot het in de personenbelasting gekend inkomen ongewoon - hoger dan 20 procent - hoog was.

Tijdens het eerste jaar dat deze maatregel werd toegepast, heeft de betrokken dienst mij gewaarschuwd voor mogelijke problemen waarbij een aantal sociale gevallen door de mazen van het net glijpen geen studietoelage verkrijgen.

De dienst Studietoelagen heeft de betrokken probleemgevallen in een

samenvattende lijst opgenomen. Op basis van dat verslag werd beslist de maatregel bij te sturen zodat de minvermogenen opnieuw in het systeem werden opgenomen. Mijn administratie heeft de bijsturing met terugwerkende kracht uitgevoerd.

Dankzij de bijgestuurde maatregel is het mogelijk dat iemand die wordt getroffen door een tijdelijke daling van het belastbaar inkomen, zich kan beroepen op de regel van het aansluitende referentiejaar. Indien zij worden afgewezen omdat het kadastraal inkomen in verhouding met het inkomen van een normaal in aanmerking te nemen jaar te hoog is, kan het kadastraal inkomen worden vergeleken met het inkomen van een aansluitend jaar.

De uitsluitingsfactor van het kadastraal inkomen is bovendien niet van toepassing op kandidaten waarvan het in aanmerking te nemen inkomen geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit het bestaansminimum of voor minstens 70 procent bestaat uit alimentatiegelden, vervangingsinkomens of tegemoetkomingen aan personen met een handicap.

Ook hier krijgt weer een hele categorie mensen recht op een studiebeurs. Ze hebben er ook recht op, in de morele zin dan. De uitsluitingsfactor is evenmin van toepassing op gehuwde, zelfstandige en alleenstaande studenten die voor hun onderhoud op niemand een beroep kunnen doen. Indien wel met het kadastraal inkomen rekening moet worden gehouden, dan worden de reeds in het belastbaar inkomen begrepen vervangingsinkomens, alimentatiegelden en pensioenen - voor het hoger onderwijs alleen pensioenen die onder de minimumgrens liggen - verdubbeld vóór het belastbaar inkomen aan het kadastraal inkomen wordt getoetst. De reglementering is dus in die mate aangepast dat de bestaande anomalieën worden opgevangen. We hebben zodoende een hele prestatie geleverd. Eerst hebben we een nieuw systeem uitgewerkt om daarna, aan de hand

van nauwkeurige evaluatie van de fouten, de problemen op te vangen. De invoering van het kadastraal inkomen als uitsluitingsfactor en de aangebrachte correcties hebben een positief herverdelend effect gehad. Daar ben ik van overtuigd. Bovendien heeft dit alles geleid tot een rechtvaardiger verdeling van de studietoelagen. Wat mij betreft, mag de huidige reglementering volledig worden behouden zoals ze nu is.

het is natuurlijk zo dat elk systeem altijd voor verbetering vatbaar is, maar het moet ook hanteerbaar blijven. U vergat te vermelden dat op dit ogenblik al diegenen die vóór einddatum, 31 oktober dus, een studiebeurs aanvragen en de correcte gegevens hebben doorgegeven, ook effectief een studiebeurs ontvangen voor 31 december van het lopende jaar. Ik vind dit vanuit sociaal oogpunt ook logisch, maar we slagen er toch maar in dit te doen. We hebben dus een hoog niveau van rechtvaardigheid bereikt. Er zullen onvermijdelijk altijd nog randgevallen blijven bestaan, maar dat is geen reden om het systeem opnieuw om te gooien en hopeloos ingewikkeld te maken.

Het verhaal van de bodemwaarde van het kadastraal inkomen bestaat al langer, maar tot vandaag heeft niemand me wetenschappelijk kunnen aantonen hoeveel die bodemwaarde bedraagt en wat voor betekenis ze dan wel mag hebben. Ik weet hoegenaamd niet hoe men aan dat bedrag van 30.000 frank is gekomen en niemand lijkt me dat te kunnen verklaren. Het is natuurlijk altijd mogelijk meer studiebeurzen toe te kennen aan een bepaalde categorie. Die keuze moeten we maken, maar aangezien de beurzen op dit moment redelijk en rechtvaardig worden verdeeld, is dat naar mijn mening niet nodig.

Ik wil wel nog even iets uitdrukkelijk vermelden. Sinds het academiejaar 1986-1987 werden de studiebeurzen voor bijvoorbeeld logiesnemende studenten niet meer verhoogd. Deze bedragen werden bij het begin van

Van den Bossche

het academiejaar 1991-1992 opgetrokken van 82.500 frank tot 91.000 frank wat de volledige toelage betreft. Dit gebeurde op grond van een besluit van de Vlaamse regering van 24 juli 1991. Vanaf het academiejaar 1994-1995 stegen de beurzen voor logiesnemende studenten met 4 procent en voor spoor- en agglomeratiestudenten met 2 procent. Dit gaat terug op het besluit van de Vlaamse regering van 26 juli 1994. Het is dus niet juist te beweren dat die bedragen jarenlang zonder meer niet werden aangepast, maar ik geef wel toe dat het automatisch mechanisme van aanpassing niet van toepassing is geweest. De minimumbedragen worden evenwel wél jaarlijks geïndexeerd. Verwar dus de zaken niet : schoonheidsfoutjes zijn er wel met betrekking tot de indexeringsoperatie van 1991-1992 en 1994-1995 en we blijven misschien ietwat onder de bedragen die via automatische indexering zouden worden verkregen. Daarin hebt u volkomen gelijk en daarvoor neem ik ook de verantwoordelijkheid op. De budgettaire toestand noopte ons evenwel tot dergelijke maatregelen. U mag toch niet uit het oog verliezen dat we de inschrijvingsgelden niet tot spectaculaire hoogten hebben opgetrokken, zoals in het buitenland wel het geval is. Ver hoeven we de grens niet te overschrijden om te weten wat dat zou betekenen. Naar mijn mening zitten we met het globale systeem in die zin goed inzake toekenning van studiebeurzen en dat het bovendien slechts met minieme probleemjes kampt. We hebben hoe dan ook een grote inspanning geleverd wat de indexering betreft. Voor de minimumbedragen zijn we daarin geslaagd, wat de uitkeringsbedragen betreft is dat niet helemaal een succes geworden.

— *De heer C. Moors, voorzitter, treedt op als voorzitter.*

De heer J. Tavernier : Ik begrijp dat het systeem niet hopeloos gecompliceerd mag worden gemaakt. Ik

befes ook wel dat het zo ingewikkeld kan worden dat men dan weer vertraging zou oplopen. Een van de grote voordelen van de huidige werkwijze is overigens dat men er in slaagt de bedragen tijdig uit te keren, maar ik zie niet in hoe de invoering van een bodemwaarde voor het kadastraal inkomen een complicatie zou kunnen vormen. Het is toch een van de gegevens die hoe dan ook worden opgevraagd. Hoe hoog de lat in dit verband moet worden gelegd, is natuurlijk een discussiepunt. Het feit dat men daaromtrent 30.000 frank vermeldt, refereert volgens mij aan de fiscale wetgeving. Daarbij worden met betrekking tot de onroerende voorheffing bijvoorbeeld woningen met een kadastraal inkomen onder de 30.000 frank als sociale woningen beschouwd. Ik vermoed dat daarin de reden zit verscholen. Ik kan evenwel moeilijk aanvaarden dat mensen met één woning, ongeacht of het kadastraal inkomen nu 30.000 of 40.000 frank bedraagt, maar zeker als het onder de 30.000 frank ligt, als buitensporig vermogen de gezinnen kunnen worden beschouwd. Dan zou dat bijna moeten betekenen dat ze een hoger reëel inkomen hebben dan er fiscaal wordt aangegeven.

Uiteindelijk blijft het eerste criterium nog altijd hun belastbaar inkomen. Het kadastraal inkomen is dan in zeker zin slechts een correctiemechanisme om ervoor te zorgen dat er niet ten onrechte studietoelagen worden uitgekeerd. Daarom wil ik erop aandringen dit in overweging te nemen.

De voorzitter: De minister heeft het woord.

Minister L. Van den Bossche : Mijnheer de voorzitter, het kadastraal inkomen is niet louter een correctiemechanisme, het behoort tot het globale mechanisme. Het bepaalt samen met het belastbaar inkomen of er al dan niet een studiebeurs wordt toegekend.

Iedereen zal een bijkomende studiebeurs wel aangenaam vinden. Ik spreek mij niet uit over het feit of de categorie met één eigendom beneden de 30.000 frank kadastraal inkomen al dan niet als heel vermogend kan worden beschouwd. Men kan eeuwig populair proberen te zijn door eeuwig meer te geven, en dat is een probleem van aanwending van de middelen in de maatschappij.

Momenteel worden wij geconfronteerd met een discussie over de middenklasse. Dat is geen gemakkelijke discussie, maar uiteindelijk is de eerste bekommernis dat elkeen kan studeren onafhankelijk van zijn sociale achtergrond. Dat is de eerste uitdaging die mij in eerste orde bekommert. De middenklasse een ruimere toegang geven is een valabele discussie, maar ik slechts een discussie in subsidiaire orde.

Als ik morgen meer fondsen ter beschikking krijg, verkies ik de grote beurzen op te trekken eerder dan een bijkomende categorie toe te laten tot het hoger onderwijs. Dat is een keuze, die weinig populair zal zijn bij diegenen die niet bijkomend worden toegelaten.

Het bedrag van 30.000 frank is overigens op geen enkele wetenschappelijke grond gesteund, en bovendien heeft men een simulatie gemaakt over de omvang van de dossiers - 500 dossiers op een totaal van 186.000 aanvragen.

Ik vind dit een typisch voorbeeld van spijkers op laag water zoeken, waarbij men ieder systeem gaat uitpluizen om er een slecht systeem van te kunnen maken. Wij lijden aan een macabere vorm van collectief masochisme, want in percentages uitgerekend bedragen deze 500 dossiers minder dan 0,25 procent van alle dossiers. Met een degelijk percentage zou men in de privé-sector al heel gelukkig zijn.

Wij hebben het reglement inderdaad vereenvoudigd, maar met een zeer rigoureuze houding. De uiterste

Van den Bossche

datum van aanvraag is 31 oktober en het is onmogelijk dat een onverlaat van mijn kabinet al dan niet met een verschalkte handtekening van mij zou proberen een laattijdige studiebeurs toch in behandeling te laten nemen. Zelfs het Koninklijk Paleis komt tussen, maar te laat is te laat. Wij passen deze datum zo strikt toe om de sociale effectiviteit te kunnen

halen van de datum van 31 december. Ik wil dat iemand die recht heeft op een beurs van 180.000 frank die ter beschikking heeft vóór 31 december, zodat die persoon zijn heil niet moet gaan zoeken bij een bank.

Ik pleit dus schuldig inzake de randproblemen bij indexatie, en daar ben ik dus tekort geschoten. Voor de rest vind ik het een vorm van collectief masochisme, en laten wij niet het

uiterste van de rechtvaardigheid zoeken, want dan beginnen wij aan de onrechtvaardigheid.

— *Het incident wordt gesloten om 15.57 uur.*

HANDELINGEN

De handelingen zijn het woordelijk verslag van de plenaire vergaderingen en van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties.

Ze worden in twee edities uitgegeven :

- de eerste, met witte kaft en het embleem van de Vlaamse Raad in goudkleur, bevat de handelingen van de plenaire vergaderingen ;
- de tweede, met witte kaft en met onderaan rechts de letter C met een chronologisch volgnummer, de vermelding van de commissie met het volgnummer van de vergadering per commissie, bevat de handelingen van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties. Per commissie en per vergadering wordt een editie van de handelingen uitgegeven.

AZRV : Commissie voor de Algemene Zaken, het Reglement en de Verzoekschriften

BAAZ : Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden en Ambtenarenzaken

BEAG : Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden

CULT : Commissie voor Cultuur

EELW : Commissie voor Economie, Energie, Landbouw en Werkgelegenheid

FIBE : Commissie voor Financiën en Begroting

HROL : Commissie voor Huisvesting, Ruimtelijke Ordening en Landinrichting

LENA : Commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud

MEDI : Commissie voor de Media

ONVW : Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

OPWV : Commissie voor Openbare Werken en Vervoer

SAMW : Commissie voor Samenwerking

WEGE : Commissie voor Welzijn en Gezondheid